

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مطالعات صلح
مقدمه‌ای بر مفاهیم، گستره و نظریات

تألیف:

مهسا ماه‌پیشانیان

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر

سرشناسه	ماه‌پیشانیان، مهسا، ۱۳۹۰-
عنوان و نام پدیدآور	مطالعات صلح مقدمه‌ای بر مفاهیم، گستره و نظریات/ تألیف مهسا ماه‌پیشانیان.
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۱۹۲ ص.
شابک	978-600-114-161-4
وضعیت فهرست‌نویسی	لیا
موضوع	صلح
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۰ م/۲۶۸۵۳۸۵۳
رده‌بندی دیوپی	۳۲۷/۱۷۲
شماره کتابشناسی ملی	۲۲۸۸۹۰۲

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین
تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - پایین تر از خیابان لبافی‌نژاد

کوچه مینا - پلاک ۲۰

تلفن ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: Khorsandypub.com

مطالعات صلح

مقدمه‌ای بر مفاهیم، گستره و نظریات

مؤلف: مهسا ماه‌پیشانیان

(عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر)

چاپ اول - ۱۳۹۰

تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۴۵۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-161-4

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۱۶۱-۴

فهرست

عنوان

صفحه

مقدمه ۷

بخش اول - کلیات

- ۱- معرفی ۱۱
- ۲- سیر تاریخی ۱۲
- ۳- تعریف و دسته‌بندی ۲۳
- ۴- سطح تحلیل ۲۷

بخش دوم - بنیان‌های نظری

- ۱- رئالیسم ۳۱
- ۱-۱- موازنه قدرت ۳۳
- ۱-۱-۱- دسته‌بندی نظام موازنه قوا ۳۸
- ۲- لیبرالیسم ۳۹
- ۱-۲- صلح دموکراتیک ۴۲
- ۱-۱-۲- مدل هنجاری ۴۵
- ۲-۱-۲- مدل ساختاری ۴۷
- ۳-۱-۲- انتقادات ۴۸
- ۲-۲- امنیت دسته جمعی ۵۰
- ۱-۲-۲- معیارها و ملزومات ۵۱
- ۲-۲-۲- اهداف و وظایف ۵۳
- ۱-۲-۲-۲- صلح‌سازی ۵۳
- ۲-۲-۲-۲- حفظ صلح ۵۴
- ۳-۲-۲-۲- احیای صلح ۵۵
- ۴-۲-۲-۲- اجرای صلح ۵۶
- ۳- آینده‌السیسم ۵۶
- ۱-۳- حکومت جهانی ۵۹
- ۱-۱-۳- فدرالیسم جهانی ۶۱
- ۲-۳- جامعه جهانی ۶۷

- ۶۸..... ۱-۲-۳ بین الملل گرایي
- ۷۰..... ۱-۱-۳-۳ بین الملل گرایي لیبرال
- ۷۳..... ۲-۱-۳-۳ بین الملل گرایي سوسیالیستی

بخش سوم - جنبش های صلح

- ۷۹..... ۱- رهیافت های عملی جنبش های صلح
- ۷۹..... ۱-۱- صلح طلبی
- ۸۱..... ۲-۱- ضد نظامی گری
- ۸۱..... ۱-۲-۱- نظامی گری
- ۹۱..... ۲-۲-۱- ضد نظامی گری
- ۹۵..... ۱-۲-۲-۱- ضد نظامی گری سوسیالیستی
- ۹۸..... ۲-۲-۲-۱- ضد نظامی گری لیبرالیستی
- ۹۹..... ۲- جنبش های اولیه صلح
- ۱۱۰..... ۳- تولد دوباره جنبش صلح
- ۱۱۶..... ۴- پایان صلح طلبی
- ۱۱۸..... ۵- جنگ سرد
- ۱۲۱..... ۶- دوره پس از جنگ سرد

بخش چهارم - بازخوانی جنبش های صلح در کشورهای مختلف

- ۱۲۷..... ۱- شورای جهانی صلح
- ۱۲۹..... ۲- آلمان
- ۱۳۰..... ۳- ژاپن
- ۱۳۲..... ۴- سرزمین های اشغالی
- ۱۳۳..... ۱-۴- اکنون صلح
- ۱۳۵..... ۲-۴- گاش شالوم
- ۱۳۶..... ۳-۴- مرکز بتسلم
- ۱۳۷..... ۴-۴- صندوق اسرائیل جدید
- ۱۳۸..... ۵-۴- گیوات هاوی وا
- ۱۳۸..... ۶-۴- بذرهای صلح
- ۱۳۹..... ۵- کانادا
- ۱۳۹..... ۶- بریتانیا

- ۱-۶- کمپ زنان برای صلح در گرینهام کامن ۱۴۱
- ۷- ایرلند ۱۴۲
- ۸- ایالات متحده آمریکا ۱۴۳
- ۸-۱- دهه چهل و پنجاه ۱۴۳
- ۸-۲- جنگ ویتنام: ۱۹۶۲ - ۱۹۷۵ ۱۴۵
- ۸-۳- دهه هشتاد و نود ۱۴۷
- ۸-۴- جنگ عراق (۲۰۰۳) ۱۵۰

بخش پنجم - مذهب و صلح

- ۱- دین یهود ۱۵۵
- ۲- دین مسیحیت ۱۵۸
- ۳- دین اسلام ۱۶۰
- ۴- مذاهب شرقی ۱۶۳
- ۴-۱- دین هندو ۱۶۳
- ۴-۲- دین سیک ۱۶۵
- ۴-۳- دین بودا ۱۶۶
- نتیجه گیری ۱۶۸
- پی نوشتها ۱۷۲

مقدمه

هرچند ارزش‌های والای صلح نتوانسته در طول تاریخ، بشر را وادار به برقراری روابط مسالمت‌آمیز نماید، ولی صلح پایدار در کنار عدالت، رفاه و توسعه همواره در شمار آرمان‌های بنیادین بشریت قرار داشته و ذهنش با این موضوع درگیر بوده است. از اینرو، اندیشه صلح چندان جدید نیست و نحوه دستیابی به صلحی عادلانه و منصفانه مسئله‌ای است که از زمان‌های قدیم جود داشته است.

با این حال، برخلاف اندیشه صلح، تفکر سیستماتیک (نظام‌مند) در این زمینه تاریخی طولانی نداشته و به دوره پس از جنگ جهانی دوم می‌رسد؛ دوره‌ای از ویرانی و کشتار که تاریخ به خود ندیده بود. بنابراین برای رهایی از کابوس جنگ، صاحب‌نظران دانشگاهی بررسی مقوله صلح و راه‌های چگونگی دستیابی به آن را به صورت آکادمیک آغاز کرده و مهم‌ترین وظیفه خود را آماده ساختن جوامع برای زندگی در صلح و چگونگی دستیابی به آن عنوان داشتند.

در این میان، آنچه رابطه میان تحقیقات صلح و اقدام صلح را نشان می‌دهد، به تفکر ما از محتوای تحقیقات صلح، مهم‌ترین گروه‌های دخیل در حصول به صلح و اقدامات ضروری برای ایجاد صلح بستگی دارد. در عین حال، کاملاً مشخص است که هیچ نوع پاسخ واحد و هماهنگی برای این مسائل وجود ندارد. به همین دلیل، مطالعات صلح حوزه‌ای است که دائماً به تعریف و بازتعریف خود می‌پردازد. این فرایند بازتعریف نیز نه تنها تحت تأثیر تحولات داخلی خود این حوزه مطالعاتی قرار دارد، بلکه همچنین از تحولات اجتماعی و سیاسی هم تأثیر می‌پذیرد. هم‌اکنون نیز که نیم قرن از نخستین تلاش‌ها برای مطالعه صلح می‌گذرد و این حوزه به عنوان یک رشته دانشگاهی در بیش از ۳۰۰ دانشکده و دانشگاه جهان تدریس می‌شود، شاید برای پژوهشگران عرصه مطالعات صلح، هیچ مسئولیت و چالشی مهم‌تر از یافتن پارادایمی جدید از صلح برای کنار زدن پارادایم کنونی جنگ که دربرگیرنده تمامی تفکر و تعیین‌کننده فرهنگ‌ها می‌باشد، وجود نداشته باشد.

متأسفانه، علی‌رغم توسعه چنین حوزه‌ای در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی جهان، مقوله مطالعات صلح در کشور ما مغفول مانده و چندان توجهی به آن نمی‌شود. این در حالی است که منطقه خاورمیانه یکی از بحرانی‌ترین مناطق جهان بوده و تاکنون جنگ‌های زیادی را به خود دیده است که در واقع، همین امر ضرورت توجه به چنین موضوعی را بیش از پیش ایجاب می‌کند. دقیقاً به همین دلیل، پژوهش حاضر سعی کرده به‌عنوان نخستین اثر به زبان فارسی، فتح بابی برای گسترش و تعمیق این حوزه باشد؛ حوزه‌ای که قطعاً با فرهنگ غنی و صلح‌طلب ایرانی و اسلامی می‌توان حرف زیادی برای گفتن در آن داشت.

با این توضیح، کتاب حاضر در پنج بخش به بررسی مقوله صلح از ابعاد نظری و عملی می‌پردازد. در بخش نخست به چگونگی شکل‌گیری «مطالعات صلح»، سیر تاریخی، تعاریف، دسته‌بندی و سطح تحلیل مرتبط با این مطالعات پرداخته می‌شود.

«بنیان‌های نظری» عنوان بخش دوم و اصلی کتاب حاضر می‌باشد که در آن دیدگاه‌های نظری گوناگون در رابطه با ایجاد صلح و چگونگی حفظ آن به تفصیل آورده شده است.

در بخش سوم با بررسی جنبش‌های صلح، نشان داده می‌شود که توانمندی جنبش‌های اجتماعی و پیگیری مطالبات اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز اصلی در برقراری صلح باشد. از این منظر، نهادهای جامعه مدنی به‌عنوان نهادهای مستقل و رابط بین دولت و مردم، با تکیه بر افکار عمومی و نیز پشتیبانی آن‌ها و منافع بشری، فارغ از مرز قید و شرطی حتی مرزهای جغرافیایی، قادرند که بدون علقه و تمایل به کسب قدرت، در راستای صلح گام بردارند. در بخش چهارم نیز به‌طور مختصر جنبش‌های مهم صلح در کشورهای گوناگون آورده شده است.

مذهب که در دوره‌های تاریخی از یک‌طرف عامل ایجاد درگیری و از طرف دیگر الهام‌بخش صلح بوده است، موضوع مورد بررسی در بخش پنجم است که در آن جایگاه صلح در مذاهب عمده جهانی نشان داده می‌شود. از نگاه این بخش، هرچند مذاهب در دوره‌های مختلف عامل جنگ‌های زیادی بوده‌اند، ولی اصل آن‌ها عشق‌ورزی به هم‌نوعان بوده و دارای منابع ارزشمندی برای ایجاد صلح نیز می‌باشند. در این رابطه، هریک از مذاهب بزرگ دستوراتی برای عشق‌ورزیدن به دیگران و اجتناب از کشتار انسان‌ها داشته و در عین حال، بنیان‌های لازم برای ایجاد صلح را در خود دارند. در آخر هم به نتیجه‌گیری کلی از مباحث کتاب پرداخته می‌شود.